

ΜΑΡΚΑ ...

... μέγαψες

Αναθεώρηση της 16 Ιανουαρίου 2012

Μάρκα

ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΤΟΧΩΡΟ

ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

www.stougiannidis.gr

© ΑΡΗΣ ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΙΔΗΣ
aris@stougiannidis.gr

Επωνυμα

Το σφυρι στα Ιταλικά Martello < lat. Martulus < dimin. Martus συνωνυμο του κλασικου marcus

Απο martus το προήλθε, κατα τη γνωμη μου, το Επώνυμο Μάρτης και οχι απο το μηνια Μαρτη που δεν έχει κανένα ουσιαστικο νοημα.Ο Μαρτης (Μαρτιος=Αρειανος) μηνιας ηταν αφιερωμένος στον θεο Mars (Αρη) .

Πχ. Ο Νικόλαος **Μάρτης** του Κωνσταντίνου : Έλληνας δικηγόρος και πολιτικός, πρώην Υπουργός Βορείου Ελλάδος.

ΣΣ. Δεν ηταν Υπουργός επι των Οικονομικων για να δικαιολογήσει τη φράση «Ο Μαρτης ειναι

γδαρτης».

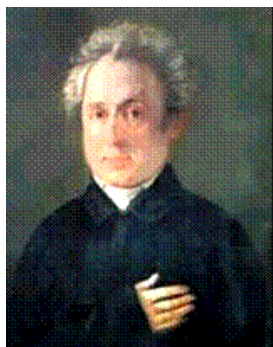
Αντιθετα το Μαρτης εκ του martus αντιστοιχει με το σημερινο συνηθισμενο επωνυμο Σφυρης (ή ισως Σφυράς: ο κατασκευαστής σφυριων).

Ο Αντώνιος **Μαρτελάος** (1754 – 1819 ήταν Επτανήσιος ποιητής. Απόγονος οικογένειας ευγενών της Ζακύνθου, διακρίθηκε σαν Δάσκαλος και ποιητής) πηρε το επωνυμο του απο το martello και οχι απο τον μηνια Μαρτη.

Ο Μαρτελάος εγραψε τους στιχους :

Όθεν είσθε των Ελλήνων
Παλαιά ανδρειωμένα
Κόκκαλα εσκορπισμένα
Τώρα λάβετε πνοήν.

Που εκαναν αργοτερα το Σολωμο να κλεψει την ιδεα και να γραψει το :

Απ τα κοκκαλα βγαλμενη
Των Ελληνων τα ιερά ...

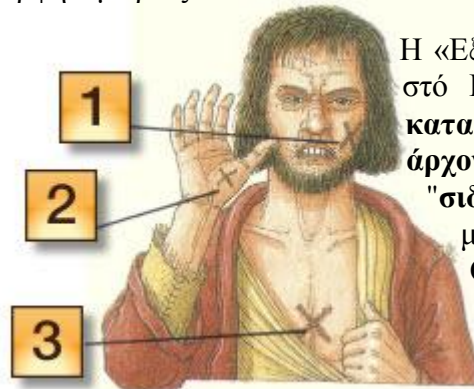
Μορτης

Ο **μορτης**, ουσιαστικό που δηλώνει τον **αλητη**, το **αλανι** ετυμολογείται κατά Μπαμπινιώτη 131 από το *mortus* =νεκρός. Η ετυμολογία στερείται βάσης. Το **αλανι** είναι ζωντανότατο και ο αλητης αέναως περιφερομένος. Το **αλανι** ήταν μορτης (*martus* < *marca*:σημειον) γιατί ήταν κακοποιό στοιχείο και σεσημασμένο (δηλ. σημαδεμένο).

Να γιατί! Το σημαδεμα ήταν:

- Μέθοδος κατάδειξης του κατασκευαστή (τι μαρκα αυτοκινητο έχεις).
Από το αρχικό πρωτόγονο σημαδι φθασαμε στο λογοτυπο. (Αγγλ. Logo). Πρβλ. **Σημα κατατεθέν** (*marque déposée, registered trademark, marchio depositato ή marchio registrato*)
Και το τραγουδάκι "γαμπιτσα, γαμπιτσα αφρατη και ροζέ και καλτσοδετιτσα με **μαρκα ντεποζέ**"
- Μια μέθοδος διασφάλισης της ιδιοκτησίας.
Διευκολυνε την ταυτοποίηση του ιδιοκτήτη. Πρβλ. το σημαδεμα των ζων από των αρχαιοτατων χρόνων. Ο **βουκέφαλος**, ο **κοπατίας**, ο **σαφόρας** ήταν αλογα που πήραν το ονομα τους από τετοιο **σημαδεμα**.
- Μέθοδος κατάδειξης της ποιότητας του μαρκαρισμένου (πραγματος ή προσωπου).
  - Τα μεν πραγματα μαρκαριζοντουσαν με σφραγιδα, που την κτυπουσαν με σφυρι. Με το σφυρι εμπαινε σημα σε νομισματα, και γενικα σε μεταλλα.
  - Στα ζωντανα το σημαδι εμπαινε με πυρωμενο σιδερο. Βλ. Αποσπασμα από το Βυζαντινο Λεξικο μου στην επόμεν σελιδα.

Άλλη ηπιότερη ποινή ήταν το σημάδεμα με πυρωμένο σίδηρο (**δια πυρος και σιδηρου**). Ο τιμωρούμενος **εκατηριαζετο** για την διαγωγή του ή συμπεριφορά του. Εκφραση που την χρησιμοποιούμε και σήμερα. Υπήρχε μια πιο σπανία εκφραση (βλ. Π.Δελτα: "ο Τρελαντωνης"): "**μουτρο για σιδερωμα**". Το σκετο "**μουτρο**" να πρέπει να έχει τη ρίζα του σε αυτή την μορφή τιμωρίας.

Η «Εξάβιβλος» του Αρμενοπούλου αναφέρει στο Βιβλίο Ι, στον Τίτλο 5, §4 :«**Πας καταμηνύσας και μη αποδείξας, δια του άρχοντος σιδήρω κολαζέσθω**». Το "**σιδέρωμα**" γίνονταν 1) στο προσωπο ή το μέτωπο 2) στο χέρι 3) στό στήθος. Οι κλεφτες ειδικότερα σφραγιζονταν στο μετωπο με πυρακτωμενη σφραγιδα, αν ειχαν συλληφθει για πρωτη φορα. Σε περιπτωση υποτροπης, η συνηθης καταληξη ηταν ο ακρωτηριασμος.

Η ποινή αυτή μας αφήσε τα επωνύμα **Σιδερωμενος, Καμενος**, αλλά πιθανοτάτα και ο **Κεκαυμενος** (καυτηριασμενος, καμενος με σιδηρο), ο γνωστος βυζαντικος συγγραφεας του «Στατηγικου» να ειχε καποιο προγονο τιμωρημενο με καυτηριασμο.

A. ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΙΔΗ - BYZANTINO ΛΕΞΙΚΟ

Ο **σημαδεμενος** είχε εμφανες το **σημα** για δήλωση καποιου εγκληματος που είχε κανει.

Απο το πυρωμένο, το καυτό σιδηρο βγαινουν τα ρηματα "**καυτηριάζω**", "**στιγματιζω**" και "**σιδερώνω**". Που δυο πρωτα σημαινουν αρνητικη κριτικη και τιμωρια για παραπτωμα.

Το **σημα** ήταν ο,τι δηποτε (ζωο, πουλι, μονογραμμα εικονα κλπ).

Το **σημα** ή **σημαδι** ή **σημειο** ήταν κατα κανονα ανεξιτηλο.

Παράσημος λεγονταν ο κηβδηλος, ο καλπικος (πρβλ. "καλπικη λιρα")

Λεγονταν και σεσημασμενος (μτχ. παρακ. του ρ. σημαίνω). (απο εδώ και η **σημανση**)

Για καποιον ιδιαζοντως πονηρο και υποπτο λεμε οτι ειναι "μεγαλη μαρκα". Το σιδερώνω έχει πλεον εκκλειψει. Λέμε ακομα, χωρις να αντιλαμβανομαστε την σχέση με την τιμωρια, αυτος ειναι "**μαρκα μ'εκαψες**".

Σημαινω

Ρημα που θα πει: γνωστοποιώ.

Σημαντρο

ΑΓ ΟΡΟΣ-ΜΟΝΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ -ΞΥΛΙΝΟ

ΜΟΝΗ ΚΟΥΤΛΟΥΜΟΥΣΙΟΥ -ΜΕΤΑΛΛΙΚΟ

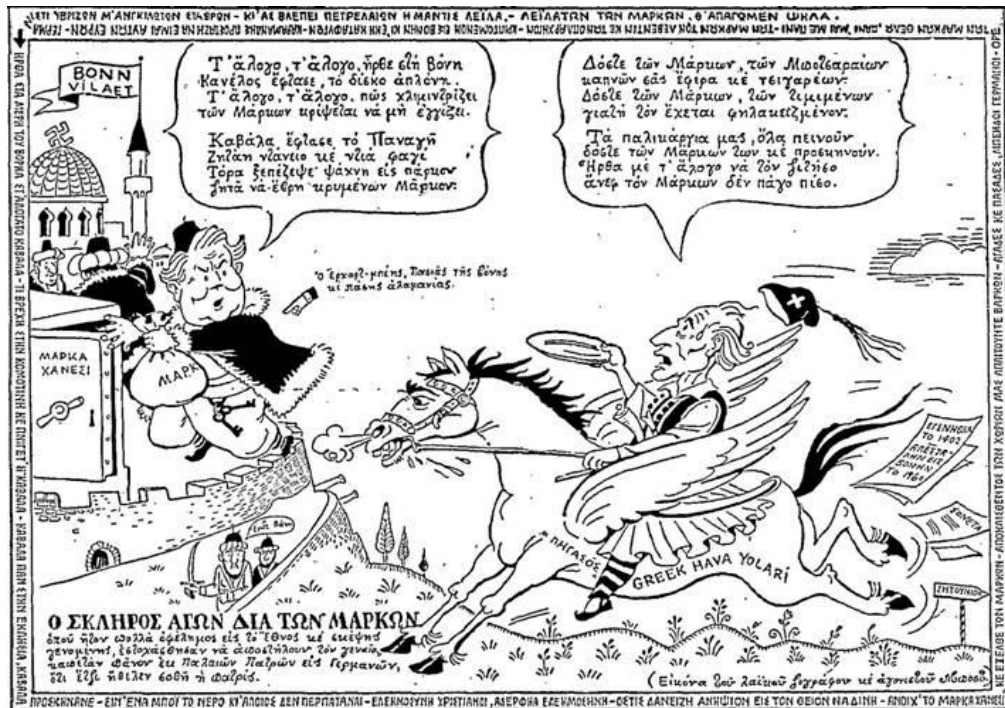
Το **σήμαντρο** είναι μεγάλο ξυλο ή μια λυγισμένη χονδρή μεταλλική λαμα στα μοναστήρια που το κτυπούν με σφυρί για να συγκαλεσουν τους καλογέρους στην εκκλησία. Πρβλ. το μσν. ποιήμα "σημαινει κί Αγία Σοφία το Μεγα μοναστηρι με 400 σημαντρα κι'62 καμπάνες".

Το Γερμανικό Μάρκον

Το Γερμανικό μαρκο έχει τη ρίζα του απ το Λατινικό *marca* < *marcare*. Ήταν ισχυρό νομισμα και η δανειακές ανάγκες στην δεκαετία του '60 το έκαναν περιζήτητο.

Βλ. Παρακάτω Μποστ. – Ο ΣΚΛΗΡΟΣ ΑΓΩΝ ΔΙΑ ΤΩΝ ΜΑΡΚΩΝ.

Μαρς

Το Μαρς (marche) σημαίνει

- περπατά (πρβλ. εμπρος μαρς) και
- εμβατήριο πχ. Πενθίμο εμβατήριο του Μπετοβεν Marche Funebre, Το Marcia Triomfale απο την Aida Verdi, και τσοα αλλα.

Το March: Στρατιωτικό εμβατήριο ετυμολογείται απο το Μεσαιωνικό Γαλλικό Marcher (παρελαυνω, περπατώ).

Πιθανοτατα απο το μαρκαρω < Λατ. marcare που σημαίνει κτυπω

- Το τυμπανο για να ρυθμισω το βημα
- Το ποδι για να δημιουργήσω φοβο και επιδειξη ισχύος1

Κύρια ονοματα

Απο το σημαδι = marca παραχθηκε και το επιθετο **marcus** που απο παρωνύμιο (σεσημασμενος) εγινε κυριο ονομα Marcus. Δεν ειναι

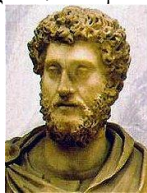
¹ Στα νειατα μου πολλες φορες δινονταν στο στρατο το προσταγμα «τρια κι αλλαγη» ή «πέντε κι αλλαγή» Δηλ. Στο τριτο ή το πεμτο βημα να γίνει αλλαγη στην ενταση του κτυπηματος του ποδιού. Αν το βαδην δεν ηταν επισημο τοτε ολη η φανταρία ανεκραζε με ρυθμο: «Αχ Μαρια τα μπουτία σου». Το αποτελεσμα ήταν επιβλητικο.

απαραίτητο το σημάδι να είναι σημάδι τιμωρίας, μπορεί να είναι και σημάδι εκ γεννητής.

Υπάρχει μάλιστα και παραδοχή ότι κατά την εορτή του Αγ. Συμεών αν η εγκυος γυναίκα μούτζουρωθεί για κάποιο λόγο πχ. από το σκευός που μαγειρεύει και χωρίς το θέλει ακουμπήσει το χέρι της στο μαγουλό της ή στο μετώπο της ή στο πόδι της τότε το παιδί που θα γεννηθεί θα είναι **σημειωμένο**, δηλαδή θα φέρει ένα μελανώμα εκ γεννητής στο ίδιο μέρος του σώματος. Προφανής η παρετυμολογία μεταξύ Σημειών και Συμεών.

Περί διασημών Μαρκών

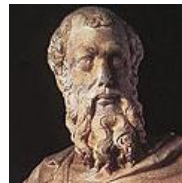
Με το όνομα Marcus είναι γνωστοί ακρώς ευποληπτοί άνδρες της Ιστορίας: Ο Μάρκος Αυρηλιός, ο Μάρκος Τερέντιος Βάρρων, ο Μάρκος Τυλλίος Κικέρων, ο Ευαγγελιστής Μάρκος, ο Μάρκος Βαμβακάρης, ο Μάρκος Βαφειάδης κα.

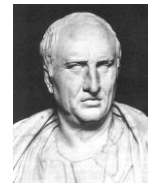
ΜΑΡΚΟΣ ΑΥΡΗΛΙΟΣ,

ΜΑΡΚΟΣ ΤΕΡΕΝΤΙΟΣ
ΒΑΡΡΩΝ

Ο ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΜΑΡΚΟΣ

Ο ΜΑΡΚΟΣ ΤΥΛΛΙΟΣ
ΚΙΚΕΡΩΝ

ΜΑΡΚΟΣ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗΣ

ΜΑΡΚΟΣ ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ